

Čís. 278.

- IV.** Bezprávne privlastnenie verejným notárom prevzatých peňazí treba kvalifikovať zločinom sprenevery v úrade podľa § 462 Tr. z. aj vtedy, ak obžalovaný vstúpi s poškodenými súkromnými stranami do styku ako verejný notár pri prevádzaní tohto svojho povolania, v svojej úradovni, kam poškodení prišli ako k verejnému notárovi, ak mu pritom odovzdali peniaze s určitou dispozíciou v súvislosti s úkonmi, ktoré obžalovaný pre nich konal ako verejný notár, a ak pritom boli tej mienky, že na uskutočnenie ním prevzatých poverení je v úradnej pôsobnosti oprávnený prevziať aj peniaze, ktoré mu sverili, zrejme dôverujúc mu ako štátom ustanovenému verejnému notárovi; úradná verejnonotárska činnosť obžalovaného je teda v úzkej súvislosti s odovzdaním peňazí poškodenými do jeho rúk a prevzatie peňazí nemožno oddeliť od jeho verejnonotárskeho účinkovania.
- V.** Ak spreneverená suma je vyššia než služobná kaucia, nejde o prečin podľa § 464 Tr. z., lež o zločin podľa § 462 Tr. z.
- VI.** Ak obžalovaný spácha viac sprenevier v úrade na škodu rôznych osôb, v rôznom, od seba vzdialenom čase, s prípadu na prípad, ako sa mu peniaze s určitou dispozíciou dostaly do jeho rúk, sú jednotlivé prípady sprenevier navzájom neodvislé a ide o súbeh trestných činov v smysle § 96 Tr. z. (Rozh. z 23. XII. 1941, Zm 326/40).

Slovenský najvyšší súd v trestnej veci proti Dr. A., bývalému verejnému notárovi v N., pre viacnásobný zločin sprenevery v úrade (štvornásobný zločin sprenevery v úrade podľa § 462, ods. 2 Tr. z. a štyridsaťšesťnásobný zločin sprenevery v úrade podľa § 462, ods. 1 Tr. z.) medzi iným zamietol zmätočnú sťažnosť obžalovaného. Z dôvodov:

K dôvodu zmätočnosti podľa § 385, č. 1 a) Tr. p.:

Obžalovaný uplatňujúc dôvod zmätočnosti podľa § 385, č. 1 a) Tr.p. v prípadoch trestných činov uvedených v rozsudku súdu prvej stolice pod bodmi 2, 3, 6-21, 23, 24, 25, 27, 28, 30 namieta, že ide o vyúčtovací pomer medzi ním a predávateľmi, z príkazu ktorých pokračoval a pre ktorých predmetné sumy prevzal. Ďalej namieta, že pred vyúčtovaním je trestné pokračovanie vylúčené. V prípadoch uvedených pod 3 a 7 výslovne namieta, že nie sú dané predpoklady pre úmysel podľa § 75 Tr. z. spáchať trestný čin.

Pokiaľ obžalovaný v prípadoch pod 4, 5 bodmi rozsudku súdu prvej stolice uvedených žiada zmätočnú sťažnosť verejného obhajcu zahlásenú na základe § 385, č. 1 a) Tr. p. z úradu preskúmať a tým aj sám uplatňuje tento zmätok, nie je zmätočná sťažnosť označená podľa zákona, lebo neuvádza z akých dôvodov nazakladajú predmetné činy skutkovú podstatu trestného činu.

V prípadoch uvedených pod č. 27 a 30 obžalovaný vzal svoje odvolanie na odvolacom hlavnom pojednávaní späť, preto v smysle zásad § 387, ods. 1 a § 395 Tr. p. platných podľa §

31, ods. 2 Por. nov. nemôže obžalovaný rozsudok napádať v tom smere, v ktorom nebol v jeho prospech zmenený.

Zmätočná sťažnosť v tejto časti preto je zákonom vylúčená.

V ostatných vyššie uvedených prípadoch je zmätočná sťažnosť bezpodstatná.

Podľa zistenia odvolacieho súdu obžalovaný vo všetkých prípadoch prevzal jemu s určitou dispozíciou odovzdané peniaze, avšak týmito peniazmi nenaložil podľa daných príkazov, ale ich pre svoje ciele spotreboval. Keďže tieto peniaze boli pre obžalovaného cudzím vlastníctvom, ktoré obžalovaný nemal právo si privlastniť ani vtedy, keby mal nárok na odmenu za prevedené práce – je zjavné, že privlastnenie je bezprávne a že obžalovaný tejto bezprávnosti musel si byť vedomý.

O vyúčtovanom pomere možno hovoriť len vtedy, keď obžalovaný má voči poškodenému protipohľadávku, vyplývajúcu si už z právneho pomeru, jestvujúceho medzi nimi, alebo z iného titulu, ktorú protipohľadávku môže oprávnene uplatňovať.

Hlavný súd nezistil skutkom, že obžalovaný má proti poškodeným (predávateľom alebo kupiteľom) akúkoľvek splatnú protipohľadávku, a v jednotlivých prípadoch vzal v úvahu všetky protipohľadávky, ktoré si obžalovaný uplatňoval; tiež zistil, že obžalovaný nemal ďalších protipohľadávok, ktoré by slúžily za základ vyúčtovania. Preto medzi poškodenými a obžalovaným nejestvoval vzájomný vyúčtovací pomer, ale bola tu len tá jednostranná povinnosť obžalovaného, aby od strán prevzaté peniaze – po prevedení daných mu príkazov – vyplatil ich vlastníkom, alebo pre nich složil do depozitu, prípadne aby ich v smysle vládneho nariadenia č. 160/1928 Sb. z. a n. oddelene uschovával. Keďže obžalovaný túto svoju povinnosť nesplnil, ale jemu s určitou dispozíciou odovzdané peniaze pre seba spotreboval, dopustil sa sprenevery.

Neobstojí ani námietka obžalovaného, že nebolo uňho úmyslu a preto vraj nie je daná skutková podstata trestného činu.

Skutková podstata sprenevery je naplnená už privlastnením si sverenej veci. Pri tomto delikte zákon nevyžaduje nejaký zvláštny úmysel, ale stačí vedomie páchatel'a, že cudzou vecou bezprávne nakladá spôsobom v § 355, ods. 2 Tr. z. uvedeným. Zo skutočností zistených odvolacím súdom je zjavné, že obžalovaný bol si vedomý hmotnej protiprávnosti svojich činov a keď jemu s určitou dispozíciou sverené peniaze si predsa privlastnil, konal tak úmyselne v smysle § 75 Tr. z.

Obžalovaný namieta tiež, že nemal zlý úmysel, lebo mal možnosť škodu kedykoľvek nahradiť, čo mu bolo znemožnené len tým, že bol zatknutý a podržaný vo väzbe.

Táto námietka obžalovaného tiež nie je opodstatnená.

Úmysel bezprávne si privlastniť cudzie peniaze, nie je daný, keď sú zistené také skutočnosti, z ktorých možno uzatvárať na to, že obžalovaný minul také peniaze, ktoré hneď vie a chce nahradiť. K vylúčeniu zlého úmyslu však nestačí, že stav majetku páchatel'a umožňuje, po prípade zaisťuje uvedenú úhradu, ale sa vyžaduje, aby páchatel' mal možnosť uhradiť veci vtedy, keď nimi svojmocne naložil.

V tomto smere súdy nižších stolíc nezistily také skutočnosti, z ktorých by bolo možné dôvodne uzatvárať na to, že obžalovaný už v čase svojmocného nakladania cudzími peniazmi mal po ruke dosť vlastných prostriedkov, ktorými by chcel a hneď mohol vyhovieť príkazom oprávnených osôb, čo sa týka prevzatých peňazí. Proti tomu zo zistených skutočností, že obžalovaný po dlhú dobu, v mnohých prípadoch sústavne si privlastňoval sverené peniaze, ktorých úhrnná výška je značná a že prevzaté príkazy vôbec nesplnil, ale jemu s určitou dispozíciou odovzdané peniaze ani po uplynutí dlhšej doby oprávneným osobám neodovzdal, ani ich nemal v úschove, alebo okamžite k dispozícii – treba uzatvárať, že obžalovaný nemal možnosť hneď nahradiť tie cudzie peniaze, ktoré si bezprávne privlastnil, preto obžalovaným namietaný nedostatok zlého úmyslu nie je opodstatnený.

K dôvodu zmätočnosti podľa § 385, č. 1 b) Tr. p.:

Obžalovaný uplatňuje dôvod zmätočnosti podľa § 385, č. 1 b) Tr. p. ohľadom všetkých trestných činov, vynímajúc prípad uvedený pod bodom 22. rozsudku súdu prvej stolice. Obžalovaný sa domáha, aby čin uvedený pod bodom 22. rozsudku súdu prvej stolice bol kvalifikovaný ako prečin podľa § 464 Tr. z., kdežto ostatné činy, aby boli kvalifikované ako zločin, resp. prečin sprenevery podľa §§ 355, 356 Tr. z.

Obžalovaný v podstate namieta, že verejný notár nie je v svojej činnosti vždy verejným úradníkom, najmä nie vtedy, keď vyhotovuje súkromné listiny pre stránky, alebo keď funguje ako zmocnenec, splnomocnenec alebo zástupca stránok, lebo zákonom č. 267/1923 Sb. z. a n. nastala vraj bifurkácia v činnosti verejných notárov, ktorá činnosť v čase uzákonenia trestného zákona bola iba činnosť jednotná, ako činnosť úradná, keďže vtedy platný organizačný zákon, zák. čl. XXXV/1874 poznal len úradnú činnosť verejných notárov.

Obžalovaný ďalej namieta, že verejný notár môže vziať peniaze alebo cenné papiere do úschovy v smysle platného ustanovenia § 108 zák. čl. XXXV/1874 len v tom prípade, keď tieto peniaze alebo cenné papiere boli mu odovzdané pri napísaní verejnonotárskej listiny za tým účelom, aby ich vydal určitej osobe alebo vrchnosti. Keď v iných prípadoch prevezme dajaké peniaze, môže tak učiniť podľa názoru sťažovateľa len ako súkromný zmocnenec stránok a vtedy ich nepreberá v úradnej pôsobnosti, lebo úkony, ktoré patria do úradnej pôsobnosti verejných notárov sú presne a taxatívne uvedené v § 53 zák. čl. XXXV/1874 v znení § 20 zák. čl. VII/1886 a ani zákon č. 267/1923 Sb. z. a n., nezmenil nič na úradnej pôsobnosti verejných notárov.

Na základe týchto právnych námietok obžalovaný dovodzuje, že v zistených konkrétnych prípadoch konal výlučne ako zmocnenec stránok a ako taký prijal aj peniaze od nich, avšak to nerobil za podmienok uvedených v § 108 zák. čl. XXXV/1874, v dôsledku čoho zistené činy nemajú byť vraj kvalifikované ako zločin sprenevery v úrade podľa § 462 Tr. z., ale ako zločiny sprenevery podľa §§ 355, 356 Tr. z., resp. v prípadoch kde hodnota je nižšie 2000 Ks, ako prečiny sprenevery podľa §§ 355, 356 veta 1 Tr. z.

Zmätočnej sťažnosti v tejto časti nemožno priznať oprávnenie.

Podľa § 462 Tr. z. zločinu sprenevery v úrade sa dopustí verejný úradník ktorý spreneverí peniaze alebo inú vec peňažnej hodnoty, ktoré mu boli pre jeho úradnú vlastnosť odovzdané alebo ktoré mu boli preto dané do správy alebo do úschovy. Sprenevera v úrade je teda zvláštnym prípadom, respektíve zvláštnou formou sprenevery, ktorá zvláštna forma vyplýva zo špeciálneho postavenia páchatel'a a z porušenia jeho zvláštnej povinnosti. Skutková

podstata zločinu podľa § 462 Tr. z. teda nevyhnutne vyžaduje, aby spreneverená vec došla do správy alebo do opatery spreneverujúceho verejného úradníka následkom jeho úradného postavenia a jeho úradnej pôsobnosti.

Pojem verejného úradníka určuje trestný zákon v § 461 Tr. z., podľa ktorého verejní notári – ktorým bol aj obžalovaný – sú tiež považovaní za verejných úradníkov.

Podľa § 50 zák. čl. XXXV/1874 pôsobnosť verejného notára vzťahuje sa na obvod krajského súdu, v ktorom obvode má stanovené sídlo. Do úradnej pôsobnosti verejného notára patria úkony uvedené v § 53 zák. čl. XXXV/1874 v znení § 20 zák. čl. VII/1886, okrem toho už podľa § 55 zák. čl. XXXV/1874 verejný notár bol oprávnený podávať na všetky úrady vôbec, na sudy však len v nesporných veciach podania s tým, že je povinný každé podanie podpísať. Podľa § 58 cit. zák. verejný notár mohol spisovať len verejné listiny, avšak súkromné listiny nie – ani keď bol o to požiadaný súhlasiacimi stranami. Toto ustanovenie bolo však zrušené zákonom zo dňa 11. decembra 1923 č. 267 Sb. z. a n., ktorým sa rozširuje úradná pôsobnosť verejných notárov na Slovensku a v Podkarpatskom Rusku, takže pôvodné znenie § 55 cit. zák. čl. bolo upravené tak, že notár je oprávnený **tiež svojim povolaním** na žiadosť strán spisovať podania a na úrady vôbec, pre sudy však len v nespornom pokračovaní, ako aj súkromné listiny; je však povinný každé podanie ním spísané podpísať. Týmto zákonom sa teda **úradná pôsobnosť verejných notárov na Slovensku ešte rozšírila**, ale úradná vlastnosť verejných notárov nebola zmenená.

Z ducha zák. čl. XXXV/1874 (v novom znení) a z povahy inštitúcie verejných notárov vyplýva, že verejný notár aj vo veciach súkromných strán, s ktorými prichádza do styku následkom svojho úradného postavenia ako verejný notár, môže konať len vo svojom úradnom obore, lebo jeho úradovňa je miesto verejnej dôvery, kam strany prichádzajú cieľom vybavenia svojich vecí osobou štátom na to ustanovenou, ktorá preto používa verejnú vieryhodnosť (publica fides).

V súdnej trestnej veci nebolo zistené a za pokračovania sa nevyskytol ani údaj v tom smere, že by v rozsudku súdu prvej stolice uvedení poškodení vstúpili s obžalovaným do styku, ako so súkromnou osobou a že by tí poškodení odovzdali obžalovanému peniaze takým prejavom alebo takými konkludentnými činmi, ktoré by mali povahu súkromného poverenia obžalovaného. Proti tomu odvolací súd zistil, že obžalovaný vo všetkých prípadoch trestných činov, v ktorých bol uznaný vinným, vstúpil s poškodenými do styku **ako verejný notár**, pri prevádzaní tohto svojho povolania v svojej úradovni, kam poškodení prišli ako k verejnému notárovi. Pritom poškodení odovzdali obžalovanému peniaze s určitou dispozíciou v súvislosti s úkonmi, ktoré obžalovaný pre nich konal ako verejný notár, pričom zjavne boli tej mienky, že na uskutočnenie ním prevzatých poverení je v úradnej pôsobnosti oprávnený prevziať aj peniaze, ktoré mu sverili, zrejme dôverujúc mu ako štátom ustanovenému verejnému notárovi. Úradná, verejnonotárska činnosť obžalovaného je teda v úzkej súvislosti s odovzdaním peňazí poškodenými do jeho rúk a toto prevzatie peňazí nemožno oddeliť od jeho verejnonotárskeho účinkovania.

Keďže obžalovaný podľa zistenia odvolacieho súdu, takto prevzaté peniaze si bezprávne privlastnil, odvolací súd správne uzatváral, že sa obžalovaný dopustil sprenevery v úrade podľa § 462 Tr. z. a činy obžalovaného správne kvalifikoval.

Neobstojí ani námietka obžalovaného, že čin uvedený pod bodom 22. rozsudku súdu prvej stolice, teda prípad sprenevery vadia 7000 Ks, mal byť kvalifikovaný ako prečin podľa § 464 Tr. z. Odvolací súd zistil totiž, že verejnonotárska kaucia obžalovaného činila iba 4000 Ks, kdežto spreneverená suma činila 7000 Ks, takže spreneverenú sumu nebolo možné uhradiť zo služobnej kaucie obžalovaného, tým menej, keďže úhrnná spreneverená suma mnohonásobne prevyšuje výšku kaucie obžalovaného.

Nemožno priznať oprávnenie ani ďalšej námietke obžalovaného, že hlavný súd sa mýlil, keď v rozsudku uvedené činy kvalifikoval za viacnásobný zločin sprenevery v úrade a použil pri uložení trestu §§ 96, 99 Tr. z., hoci ide vraj iba o jednotný, pokračovací trestný čin, takže použitie §§ 96, 99 Tr. z. je vraj neprípustné.

Pokiaľ obžalovaný pri tejto námietke cituje aj dôvod zmätočnosti podľa § 385, č. 2 Tr. p., vo skutočnosti neuplatňuje tento zmätok, ale len dôvod zmätočnosti podľa § 385, č. 1 b) Tr. p.

V prípadoch sprenevery v úrade páchatel síce všetky činy spácha porušením jednotnej úradnej vernosti a povinnosti, avšak viac sprenevier páchatel'a aj v takom prípade možno pokladať za pokračovací delikt, len keď sa tieto zakladajú na jednom rozhodnutí vôle a boli spáchané v časovej blízkosti, v podstate rovnakým spôsobom.

V súdnej veci obžalovaný spáchal viac sprenevier na škodu rôznych osôb, v rôznom, od seba vzdialenom čase, s prípadu na prípad, ako sa mu peniaze s určitou dispozíciou dostaly do jeho rúk, jednotlivé prípady sprenevier sú navzájom neodvislé, preto nemožno uzatvárať, že boli spáchané z jedného zlého úmyslu a z jedného rozhodnutia. Odvolací súd sa teda nemýlil a nedopustil sa vytýkanej zmätočnosti, keď vyslovil, že zistené činy obžalovaného tvoria reálny súbeh a nekvalifikoval ich ako pokračovací zločin sprenevery v úrade podľa § 462 Tr. z. V dôsledku toho odvolací súd pri uložení trestu správne vzal zreteľ na ustanovenia §§ 96 a 99 Tr. z.